

Synpunkter

Datum 2023-10-17

Diarienummer RS 2023-03661

Ert diarienummer U2023/01467

Utbildningsdepartementet

Regeringens forsknings- och innovationspolitik

Västra Götalandsregionens (VGR) inspel till den kommande forsknings och innovationspolitiken är skrivet utifrån regionens roll som ansvarig för både regional utveckling (enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar 2010:630) och hälso- och sjukvård (enligt hälso- och sjukvårdslagen 2017:30) i Västra Götaland. Inspelet tar utgångspunkt i två samhällsutmaningar identifierade och formulerade av VGR och följs av förslag på nationella åtgärder för att stärka den svenska forsknings- och innovationspolitiken. Samtliga förslag till åtgärder bidrar till regeringens prioriteringar för den svenska forsknings- och innovationspolitiken: excellens, innovation och internationalisering.

Västra Götaland och Västra Götalandsregionen

Västra Götaland med 1.7 miljoner invånare är en av Sveriges största regioner sett till antal och karaktäriseras av ett starkt industrikluster och en god samverkanskultur mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. En tredjedel av Sveriges testbäddar finns i regionen och 25% av näringslivets totala FoU-investeringar görs här. I Västra Götaland finns fem lärosäten, sex science parks, åtta inkubatorer och flera företag med miljardomsättning, samtliga viktiga för att skapa ett Västra Götaland som är attraktivt att bo och verka i.

Västra Götalandsregionens (VGR) dubbla uppdrag som ansvarig för regional utveckling och hälso- och sjukvård innebär både att erbjuda ett gott omhändertagande och möjlighet till medicinsk behandling i toppklass, och att bidra till attraktivitet och en ökad ekonomisk tillväxt i Västra Götaland. Som ansvarig för den regionala utvecklingen i Västra Götaland, ett statligt uppdrag beslutat av riksdagen, ansvarar VGR för att skapa goda förutsättningar för näringsliv och invånare. Detta görs bland annat genom satsningar på näringslivsutveckling, innovation och samverkan samt kompetensförstärkande insatser. Skattemedel motsvarande närmare en miljard kronor investeras årligen genom Miljö- och regionutvecklingsnämnden.

I samverkan med akademi och näringsliv verkar VGR för att Västra Götaland ska vara en stark life scienceregion, genom att stötta forskning och utveckling i kliniska miljöer och samtidigt bidra till att Västra Götalands levande life scienceindustri ges möjlighet till samverkan och utveckling bland annat genom testmiljöer.

VGR verkar lokalt, regionalt, nationellt och internationellt och bidrar till ett långsiktigt hållbart samhälle där hänsyn tas till ekonomi, miljö och driver på den gröna omställningen.

Utmaning 1: Det svenska forsknings- och innovationssystemet behöver rustas för Sveriges internationella konkurrenskraft och excellens

Sveriges position som ett ledande innovationsland i internationella mätningar, härrör från en stark samverkans-kultur mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Generösa satsningar på grundforskning, behovsmotiverad forskning och innovation krävs om Sverige ska lösa samhällsutmaningarna kopplat till omställning och kompetensförsörjning. Forsknings- och innovationssystemets aktörer bidrar till svensk konkurrenskraft och excellens. Långsiktiga och breda så väl som kortsiktiga och nischade satsningar krävs för att systemet av forsknings- och innovationsstödjande aktörer ska kunna skapa hållbar tillväxt, resiliens och robusthet för Sverige. Detta tydliggörs i samband med den gröna omställningen av industrin där särskilt fokus på tillverkningsindustri, fordonsindustri och batteritillverkning utgör en stor del av kunskapsekonomin och arbetstillfällena i Västra Götaland. Den gröna omställningen sker just nu och hanteringen av satsningar behöver påbörjas inom ramen för denna forsknings- och innovationsproposition om vi vill möta de mål som Sverige och EU har satt upp och åtagit sig. För att nå hållbar tillväxt och för att Sverige ska behålla sin position som attraktiv part för internationella investeringar och samarbeten krävs:

- Förbättrad flernivåsamverkan och stärkta förutsättningar för regionerna att vara delaktiga i forsknings- och innovationsarbetet
- Riktade satsningar för kompetensförsörjning och livslångt lärande
- En nationell teknik- och innovationsstrategi
- Investeringar i forsknings- och innovationsinfrastrukturer inklusive test- och demonstrationsmiljöer

Förbättrad flernivåsamverkan och stärkta förutsättningar för regionerna att vara delaktiga i forsknings- och innovationsarbetet

Det lagstadgade regionala utvecklingsuppdraget infattar en regional utvecklingsstrategi som genomförs genom insatser för att skapa tillväxt och utveckling. Regionerna har en samordnande och strategisk roll i utvecklingen av innovationssystemet som utvecklas i samverkan med akademi, näringsliv och kommunal och nationell offentlig sektor. VGRs budget för regionalt utvecklingsarbete används tillsammans med nationella satsningar från exempelvis Vinnova och näringslivets FoU-resurser för att stärka den svenska konkurrenskraften.

Förslag på åtgärder som bidrar till excellens och innovation:

- Stärkt flernivåsamverkan där regioner bjuds in till strategiska nationella dialoger i ett tidigt skede av planering, utformning och genomförande av svensk forsknings- och innovationspolitik

Riktade satsningar för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Tillgången till kvalificerad kompetens utgör en nyckelfaktor för existens och konkurrenskraft för svenska företag och offentliga aktörer. Den internationella konkurrensen är hård och förbättrade incitament för internationella rekryteringar, liknande dem som vidtagits i till exempel Finland, är en viktig åtgärd för att lösa utmaningen. Förutom kompetensförstärkning genom rekrytering och

nyanställningar är det avgörande att befintlig arbetskraft ges möjlighet till kompetensutveckling med ny teknik och samhällsomställningar i fokus.

Förslag på åtgärder som bidrar till excellens, innovation och internationalisering:

- Nationella regelverk behöver ses över och förenklas för att möjliggöra rekrytering av expertkompetenser till akademi och näringsliv, inklusive medflyttande familj
- Lärosätena behöver stärkas genom riktade medel för det livslånga lärandet och därigenom bidra till stärkt industriell utveckling
- Omställningsstödet behöver ges en robust finansiering som möjliggör kompetensomställning utan administrativa hinder för individen
- Regeringens satsningar på ökad attraktionskraft för ingenjörsutbildningar är välkomna och behöver fortsätta efter 2026 samt utvidgas till andra områden med lågt söktryck och kompetensbrist

En nationell teknik- och innovationsstrategi

Idag befinner sig Sverige i flera komplexa parallella omställningsprocesser vilket ställer stora krav på en långsiktig, samordnad näringslivs- och innovationspolitik.

Förslag på åtgärder som bidrar till excellens och innovation:

- I dialog med industri, akademi och offentlig sektor staka ut en ny nationell teknik- och innovationsstrategi där nyckelteknologier och specialiseringar med strategisk betydelse för Sverige pekas ut.
- Inom ramen för implementering av strategin behövs stärkta nationella innovationsstödjande resurser
- Bibehålla resurser till Vinnova för genomförandet av industriell omställning
- Behovet av en ny nationell digitaliseringsstrategi bör lyftas och ses över
- Översyn av den svenska tolkningen av statsstödsregler och harmonisera dessa med praxis från EU
- Sverige bör verka för att forskningsorganisationer som deltar i EU:s ramprogram får full kostnadstäckning för indirekta kostnader

Investeringar i forsknings- och innovationsinfrastrukturer inklusive test- och demonstrationsmiljöer

Sverige präglas av en stark samverkanskultur mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Forsknings- och innovationsinfrastrukturer inklusive regionala test- och demonstrationsmiljöer är viktiga för att bygga excellens och ytterligare stärka samverkan och kan omsätta forskningsresultat till innovationer. Exempel på excellenta miljöer med placering i Västsverige är AstaZero*, ASSAR*, SEEL*, samt den forskningsinfrastruktur i form av vetenskapliga växtsamlingar som finns inom Botaniska trädgården*. Miljöerna ska ses som långsiktiga och strategiska arenor som kräver investeringar för att kunna bidra till en forsknings- och innovationspolitik i framkant.

Förslag på åtgärder som bidrar till excellens, innovation och internationalisering:

- Nationella investeringar krävs för förnyelse av befintliga och etablering av nya forsknings- och innovationsinfrastrukturer för att säkerställa internationell konkurrenskraft
- Tillgängliggörandet av nationella forskningsinfrastrukturer behöver ytterligare stärkas så aktörer i hela Sverige kan nyttja dem
- Nationella medel behöver riktas till systemdemonstrationer i verklig miljö som ett led i implementering av forskningsresultat och innovationer i samhället

* [Welcome to the Automated transport system of the future - AstaZero](#), [Start - ASSAR innovation](#)
[SEEL Swedish Electric Transport Laboratory](#), [Rädda och bevara - Göteborgs botaniska trädgård](#)

Utmaning 2: Hälso- och sjukvården behöver genomgå en transformation med ökad produktion och effektivitet för att kunna erbjuda en jämlik hälso- och sjukvård och Sveriges life science sektor behöver förstärka sin konkurrenskraft

Utvecklingen inom hälso- och sjukvård är positiv och progressiv med ständiga landvinningar inom forskning och innovation. En åldrande befolkning och ett ökat behov av vård ställer dock stora krav på samhället och svensk hälso- och sjukvård behöver genomgå en omvandling med ökad produktion och effektivitet. Satsningar på life science inom akademi och näringsliv utgör en möjlighet inte enbart för en viktig bransch utan skapar även förutsättningar för hälso- och sjukvården att lyckas med transformationen.

Satsningar krävs inom följande områden:

- Breda satsningar för innovation och en hälso- och sjukvård i framkant
- Förstärkta insatser inom precisionsmedicin och ATMP
- Ökad tillgänglighet och möjlighet till delning av hälsodata

Breda satsningar för innovation och en hälso- och sjukvård i framkant

Helt nya arbetssätt, tekniker och nya medicinska landvinningar krävs för att transformera svensk hälso- och sjukvård. Dessa utvecklas ofta i akademiska och industriella sammanhang, men för att kunna implementeras i klinisk verklighet krävs samordnade satsningar på forskning och innovation i vårdmiljöer. En förutsättning för framgångsrik implementering är förändrad kultur och nya arbetssätt inom vården.

Förslag på åtgärder som bidrar till excellens och innovation:

- Stärk sjukvårdens möjligheter att delta som en aktiv och jämlik part genom hela innovationsprocessen, samt skapa förutsättningar för hälso- och sjukvården att ingå partnerskap med relevanta aktörer i akademi och näringsliv
- Forskning och utvecklingsinsatser inom hälsoområdet behöver utgå från ett helhetsperspektiv och samordnas så satsningarna når såväl akademi, näringsliv som vårdsektorn

Förstärkta insatser inom precisionsmedicin och ATMP

Precisionsmedicin och avancerade terapier (ATMP) utgör stora möjligheter för personaliserad medicin och utvecklingen är ett gemensamt ansvar för akademi, industri och hälso- och sjukvård och ger förutom stor patientnytta strategisk betydelse för forskning och innovation. Utvecklingen inom precisionsmedicin ger ökad möjlighet till prevention, tidig diagnostik och effektivare behandlingar och därigenom bidra till folkhälsa.

Förslag på åtgärder som bidrar till excellens och innovation:

- Det nationella life science-kontoret utgör en viktig sammanhållande part som behöver stärkas och ansvara för samordnade satsningar inom precisionsmedicinområdet, som når såväl akademi, hälso- och sjukvård och näringsliv
- En nationell strategi som kopplar samman och säkerställer långsiktig finansiering av de precisionsmedicinsstödjande satsningarna Biobank Sverige, Genomic Medicine Sweden (GMS), Center for Advanced Medicinal Products (CAMP) och ATMP 2030 krävs
- Fortsatt statligt stöd till Centre for Commercialization of Regenerative Medicine (CCRM Nordic AB) krävs, för att möjliggöra effektivisering av utvecklingen av nya avancerade läkemedel
- Det nationella life sciencekontoret bör få ett uppdrag att säkerställa att det växande behovet av kompetens inom precisionsmedicin och ATMP bemöts utifrån industriella, akademiska och kliniska behov
- Nationella satsningar på ATMP-centrum krävs för att stärka möjligheten för svenska patienter att genomgå kliniska prövningar med ATMP

Öka tillgänglighet och möjlighet till delning av hälsodata

Samlad patientdata från Sveriges tre största regioner ger förutsättning att bedriva forskning i internationell toppklass. En idag undervärderad potential ligger bl a i forskning kopplat till stora kohorter inom komplexa sjukdomar. En utvidgad användning av hälsodata kan radikalt förändra hälso- och sjukvården och möjliggöra individualiserad prevention, diagnos och behandling samt möjlighet till preventiva insatser och tidig upptäckt av sjukdom, men lagstiftningen är begränsande.

Nationella genomikplattformen (NGP), underlättar datadelning nationellt inom etikgodkända forskningsprojekt men förbereder även för delning av genomikdata med nationella kvalitetsregister, journalsystem, näringslivet samt med internationella aktörer, när regelverket har moderniserats.

Förslag på åtgärder som bidrar till excellens, innovation och internationalisering:

- Lagstiftning behöver ses över och anpassas för att möjliggöra effektiv användning av stora datamängder med bibehållen respekt för integritetsskydd

- Översyn och anpassning av nationell och europeisk lagstiftning till förmån för tillgänglighet av hälsodata till nytta för patienter som inkluderar anpassning till den kommande lagstiftningen om ett gemensamt europeiskt hälsodatautrymme
- Nationella genomikplattformen bör integreras i den nationella digitala infrastrukturen för hälso- och sjukvården

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Helén Eliasson
Regionstyrelsens ordförande

Håkan Sandahl
Regiondirektör